



LA ESQUELLA

DE



LA

TORRATXA

SATURNO Y VENUS

(Dibuix de J. Blanco Coris.)

—;Arri al botavant!... Ja n' has fet prou de mal á la terra..



LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

CRONICA

LA COMPANYIA DEL CARRIL DE FRANSA

No ha sigut per nosaltres una novetat la suspensió de pagos en que ha tingut a bé declarar-se la Companyia de Tarragona a Barcelona y Fransa. Quatre anys y mitj enrera, ó siga a mitjans de abril del 93, L'ESQUELLA DE LA TORRATXA vaticinava aquest fracàs, y no aixís com aixís, perquè ho presentissem, sino matemàticament, acumulant datos y números en demostració palmaria de que la ruina dels tenedors de paper de aquella companyia era inevitable.

En aquella fetxa tinguérem ocasió de conèixer a D. Domingo Theiling, desventurat accionista que pagà ab la vida l'seu afany de desenmascarar juheus batejats y altres vividors que s'engreixan xuclant sobre segur la vida y la sustancia dels incautes que tenen la imprevisió de confiarlos hi la gestió dels seus interessos. Pitjor mil voltas que las sangoneras que quan estan plenas y fartas cauhen per ellas mateixas, els qu'explotan la seva posició en los concells administratius de las companyias, s'aguantan fermes, insaciables, no haventhi medi humà de desarriparlos del cos de las sevas victimas.

Un exemple de aqueixa adherencia fenomenal se va veure en la Junta general del any 93 y s'ha vist de nou en l'últimament celebrada l dia de Sant Esteve proto-martir, totas dugas presididas para casualitat! pel governador de la provincia D. Ramón Larroca.

A la del 93, en la qual s'acordà una cosa tan grave com era la fusió ab la companyia de Madrid-Zaragossa-Alicant, remullada ab un préstamo de 30 milions de pessetas facilitat per en Rothschild, de las 211,508 accions en circulació, únicament 50,000 assistiren a la Junta general, quedantne, per consegüent, 161,508 sense representació. De manera que mes de las dos terceras parts del capital se trobaren privadas de poderse defensar dels acorts presos per una suma de accions que no arribavan a la tercera part restant.

Una cosa per l'istil acaba de succehir en l'última Junta general extraordinaria. També una minoria que no arriba a una tercera part del capital, ha acordat la suspensió de pagos de la companyia. Y ho ha fet per sorpresa, prescindint de anunciarho en la convocatoria de una manera precisa, com era de rigor tractantse de una Junta extraordinaria. Y ho ha fet ademés ab tan poca formalitat, que la votació ab tot y recaure en un assumpto tan grave, s'efectuarà per drets y asseguts, sense considerar lo número de vots representats pels assistents que s'al·lavan ó continuavan assentats. Encare qu'es de creure que l'acort de suspensió s'hauria pres sempre, valia la pena de formalisarlo, consignant lo nom dels que l'adoptavan, porque en certs cassos, tothom ha de tenir lo valor dels seus actes, y mes quan aquests ofereixen caràcters de tanta gravetat y trascendencia.

La causa de que en aquella companyia l's menos disposin en absolut dels interessos dels mes, impossantlos un día un projecte ruinós de fusió y un altre día una declaració de suspensió de pagos, la explicarem ab tots los seus pels y senyals en un article publicat lo 14 de abril de 1893. Com de aquesta causa dimanen tots los abusos que s'cometen, y la ruina segura de infinitat de personas que tenen esmersadas las sevas economias y algú tota la seva fortuna en valors de la companyia de Fransa, ens decidim avuy a explicarla de nou.

•Antiguament—deyam llavors, y repetim avuy—cada deu accions donavan dret a un vot. Eran aquells los bons temps de la Companyia: tots los interessos estavan garantits, perquè la gran massa dels accionistas podian intervenir directament en totas las Juntas y posarse al corrent dels actes de l'administració.

•Pero l's Estatuts se reformaren en mal' hora, y desde la reforma, se computa un vot per cada 100 accions. Qui n té 99 es com si no n tingués cap, pels efectes de l'assistencia a las Juntas generals. Els demás disposan dels seus interessos.

•Hi ha, ademés, un'altra combinació. Una sola persona sols pot tenir un màxim de 10 vots, corresponent a 1,000 accions.

•Y d'aquí prové que l'monopoli de la gerencia y de la direcció, l's quedí assegurat sempre, ab la majoria dels que assisteixen a las Juntas generals.

•Un exemple pràctic ho explicarà mes clar.

•Suposinse que un servidor posseeix 10,000 accions, y que l Sr. Planás, ó qualsevol altre individu del Consell, ne posseeix altres tantas: ¿quants vots tindrà jo y quants vots tindrà l Sr. Planás?

•Jo no tindrà mes que 10 vots y l Sr. Planás ne tindrà 100.

•¿Per qué?

Molt senzill. Per tenir 100 vots necessitaria trobar deu personas de tota confiança, a cada una de las quals hauria de cedir una partida de 1,000 accions, que pels efectes de l'assistencia a las Juntas generals, han de quedar depositadas en la caixa social. Ara suposinse que alguna de aquestas deu personas es poch escrupulosa y acut a la caixa about las 1,000 accions estan depositadas en nom seu y las retira y se las paleix. Confessin que hauré fet un pá com unas hostias.

•Vostés dirán:—Aixó també li pot succehir al Sr. Planás.

•No, senyors. Lo Sr. Planás buscará l's seus testaferrons entre l's empleats de la Companyia, y cap d'aquests s'atrevirá a ferli una trastada semblant. Pero si n'hi hagués algú que li volgués fer, pregunto jo, ¿quán anés a la caixa a retirar las 1,000 accions, las hi entregarian? Ja se'n guardarian com d'escaldrase. Per alguna cosa s'té la paella pel mànec.

•Vels'hi aquí explicat com jo, ab 10,000 accions, sols tindrà 10 vots, y com lo Sr. Planás, ab igual número, ne tindrà 100.

•Partint de aquesta base, excluhits los accionistas petits, que no tenen 100 accions, y limitat a 10 lo número de vots que poden emetre l's que n tenen mes de 1,000, quedan amos del tinglado, en totas las Juntas generals, los senyors del Consell, acompanyats dels seus testa-ferrons. Ells son jutjes y parts a la vegada. Ells s'adjudican vots de confiança. Ells fan y desfán a la mida del seu gust. Ells, en fi, si algú vol plular, li tapan la boca deasseguida ab una proposició de «no hi ha lloch a delibrar.»

•Vels'hi aquí com la reforma dels Estatuts, per medi de una serie de combinacions, ha posat en mans de una minoria infima lo monopoli de la direcció y l'monopoli de las Juntas generals a la vegada.

•Y mentres la empresa s'arruina sense remey y a ulls vistos, en nostres millors carrers ostentan sas ricas fatxa-



das las casas, y pels nostres passeigs rodolan los fastuosos carruatges dels felissos mortals que han lograt apoderarse de la Direcció de una companyia, destinada á ser la primera d' Espanya, y á punt de convertirse tal vegada dintre de poch, en una segona edició dels escándols del Panamá.

Aixís parlavam l' any 93. La segona edició dels escándols del Panamá ha comensat á publicar-se per entregas.... com las novelas dolentas.

Los primers capítuls, no pot negarse que prometen grans emocions. ¡Ditxosos aquells que podrán digerirlas!...

Avants rebian sols els pobres accionistas. Los obligacionistas estavan tranquils. Aquells se quedavan sense dividendo, ó si cobraven alguna friolera era no en rahó de ganancias obtingudas ab l' explotació de las líneas, sino detrayent los fondos de al tres capítuls, en virtud del sistema «Embolica que fa tort.» En cambi 'ls obligacionistas, se consideravan felissos, podent tallar lo cupó. Pero desde l' acort de la suspensió de pagos, tant hi va 'l rey com el papa, tant hi va l' accionista com lo tenedor de obligacions. Lo desastre afecta per un igual á tots los interessos compromesos en l' empresa de un ferro-carril *descarrilat*. Qui gema ja ha rebut.

Avuy no 's veuhen mes que caras consternadas y terribles incertituts en els que no están en el *ajo* ó en el *agio*. Sols los que saben ahont van, s' aprofitan del desastre. Ells tenen la pella pel mànec y fregeixen la sanch dels infelissos. L' asquerós negoci bursátil que avants va ferse ab las acciones, se fa avuy ab las obligaciones. L' obligacionista va á las foscas y no sab si guardar ó desferse de un paper que tants disgustos li ocasiona; en cambi 'ls que sempre que volen declaran á la Companyia en suspensió de pagos, y quan els convé que las obligaciones pujin, insinúan que á pesar de la suspensió de pagos, lo cupó será satisfet, y quan els convé que las obligaciones baixin, fan corre que no 'l pagarán; aqueixos aixerits tiburons, ben orientats en lo mar revolt del joch bursátil, se tragan á mansalva á tots los peixos menuts y grossos que han tingut lo mal acort de invertir los seus capitals en una empresa en tals condicions organizada.

UN BON CONSELL



Un de aquests infelissos m'ho deya l'altre dia,
ab llàgrimes als ulls:

—Jo m'creya haver posat tota la meua fortuna en
un camí de ferro, y ara veig que vaig posarla en un
cami-ral. En un tancar y obrir d'ulls me l'han ro-
bada.

P. DEL O.

LA POESÍA

LEMA.—¿Ahont es?

Sonet

Voldria qu' essent bella com ets ara
y estimantnos també tots dos a la una
nostre amor per dissort ó per fortuna,
fós rodejat de més poesia encara.

....Tú, d'un castell feudal. Senyor ton pare.
Y desde aquells alts murs, avuy fets runa,
parlar tú ab mi: jo, dalt caball... La lluna
hermosejant la terra ab sa llum clara ...

Aixó l'meu cor enamorad voldria
en bé de nostre amor, preciosa Adela,
y com m'halaga á mi t'halagaria
un amor per l'istol, com de novela ...
(M'halaga.... jo t' diré, las cosas netas:
probablement tindrias més pessetas.)

E. RIERA Y PUJOL.

LOS REGALOS DELS REYS

—Si posas la sabata al balcó,—van dirli al Jan—
els Reys te portarán una cosa.

—¡Cá!

—¡Prébaho!—

El Jan tenia quatre anys, y va ser fácil convencel.
Posá la sabata al balcó en la forma que 'ls seus
pares li indicaren, y.... tal dit, tal fet.

No una cosa varen durli, sino moltes: una pilota,
un carret, un timbal, una trompeta.... mes de lo que
l'Jan havia somiat.

—¿Qué tal?—li preguntaren sos pares:—¿son bons
els Reys? ¿Els estimas?

—Ja ho crech!... Portan trompetas, timbals, car-
rets, pilotas... ¿Quí no 'ls estimará?

Al any següent el Jan no va necessitar que li re-
cordessin.

—Bé deurán passar los Reys aquest any....—pre-
guntá obrint los ulls ab infantil codicia.

—Es de suposar que sí. Pel carrer dels nens bons
minyons no se 'n descuydan may.

—Es que jo voldria un caba'l, un látigo, un tea-
tret....

—Donchs dorm tranquil y reffaten: los Reys ne



—¿Ens volen creure á nosaltres?... Tirinsho tot á l'esquena y rodi la bola!

saben molt d' endavinar lo pensament dels nens macos.

Passà la célebre nit y las presuncions dels seus pares se cumpliren al peu de la lletra. La sabata que en Jan havia deixat sola, se trobà l'endemà acompanyada d' un teatret, un látigo y un caball.

—¿Ho veus?—li digueren:—¿ho veus com t' han endavinat els desitjos?

En Jan se tornava boig d' alegria. Feya petà 'l látigo, estirava 'l caball, remenava 'l teatret... No s' entenia de feyna, deixant una joguina, prenent l' altra y volguentlas tocar totes a la vegada.

—¿Cada any passarán per aquí?

—Cada any. Els Reys son molt puntuals.

Tornà a venir la seva diada, y en Jan, que ja sabia una mica de lletra, escrigué als Reys una carta, que mes que un memorial respectuós, semblava una nota de *pedidos*... plena de disbarats y topos.

Volia un cinturón, un joch de bitllas, una escopeta, una gorra de soldat, un castell, un arca de Noé, un llibre d' estampas... qui sab quantas coses mes.

Pero lo que á n' ell mes l' interessava era un parell d' objectes que recomenava especialment á la generositat dels Reys.

«Sobra todo—deya al final de la carta—no solbiden de la gorra de solda do y del es còpeta.»

Los reals viatjers nocturns volgueren complaure una vegada mes al Jan, y colocaren al peu de la seva sabata una escopeta que donava gust de mirar, y un magnífich ros ab carrillera, plomero y tota la ferramenta necessaria.

—¿Que m' agrada que passin pel meu carrer!—exclamava 'l xicotet ab ingènua alegria:—¡sempre, sempre hi han de passar!

Transcorreguen anys: deu, dotze, catorze... una infinitat. En Jan, que de criatura s' havia convertit en home, y ja ni s' recordava dels Reys, ni de las sabatas, ni dels regalos que en ellas solia trobar en la seva infantesa, quedà una matinata de Janer profundament sorprés al pegar vistasso al seu alrederor.

—¿Quin día es avuy?—preguntà com si tractés d' enllassar uns recorts que poch á poch anavan escapantseli.

—Els Reys.

—¿Ah!... Miréu que m' han dut: un ros y un fusell.

Y al dir aixó, recullia un magnífich fusell de reglament, com los que gasta l' exércit, y un ros de soldat de debó...

—¿Se veu que encare hi passen per aquí—murmurà en Jan sonrihent de mala gana y calantse 'l ros per no perdre temps.

Ja feya bé; no convenia pas perdren. Justament l'endemà hi havia embarch, y en Jan havia de ser de la colla.

—¿Sense demanarho m' ho

han portat!—deya 'l pobre xicot, arrossegant el fusell y encaminantse al barco.

—¿D' ahont ho has tret aixó?—li preguntavan pel camí.

—Els Reys m' ho han dut.

—¿Encare hi passen pel teu carrer?

—Encare!

Ja á puesto, en Jan perseguí al enemich, tirá tiros, corregué d' aquí per allá, registrá planuras, escalá montanyas...

Al primer mes se portá com un héroe.

Al segon se portá com un malalt.

Al tercer no pogué aguantarse y caygué.

De la cayguda á la mort, no hi ha mes que un pas. En Jan va donarlo ab una senzillés atterradora, y en las listas de la forsa desde aquell día hi figurá aquesta nota:

«En Jan, mort. Baixa definitiva.»

La noticia fou enviada á la seva terra, entre altrás mil de la mateixa classe.

En Jan tenia mare y promesa.

—¿Sabén en Jan? Es mort.—

LO BUSSÓ DELS REYS



—¿No s' perdrá aquesta carta, Mamá?

—No tinguis por: aquestas no hi passen per las mans del govern.

TARGETAS D' ANY NOU



Y la promesa, que l'esperava per casar'shi, y la mare, que l'esperava per abraçar-lo, ploraren amargament.

—Tot vé de lo mateix— deyan: —tot vé d'aquell ros y aquell fusell que ls Reys van portar-li!...

Aquest any, al arribar la seva hora, los Reys han tornat tan frescos y tan rumbosos com sempre.

Han tornat... pero pel carrer de 'n Jan no s'hi han vist.

No han gosat a passarhi.

A. MARCH.

LA LÓGICA DE LAS DONAS

Se queixan algunas donas porque de qualitats bonas avuy l'home está faltat; y no pensan (fillas d'Eva! quan nos bescantan sens treva, que tots y per culpa seva, venim al mon ab perat.

Quan per designi de Deu la dona al home's fa séu, demanarli rara volta podrà amor y plaher sants; las més, vestits elegants ó arracadas ab brillants; pro may li demanan solta.

¡Que té d'extrany que procuri l'home, lo que li asseguri lo triomf del seu ideal quan los sentits li asperona la dona, si ella abandona per lograr lo que ambiciona, tota noció de moral?

¿Perque extranyar que's proposi guanyá en tot sempre y no posi ciencia l'home, si l'critica la dona per sa prudencia, y l'desprecia sens clemencia

ni que s'gui un pou de ciencia si no es d'una casa rica?

¿Per qué, inferintnos agravi, demanan l'home més sabi si l'prefereixen més... plástich, y l'serio, recte, estudiós, observador, enginyós, filósof y virtuós

no 'ls inspira més que fástich....?

Si la dona, com preten, s'emancipa, y son talent l'emplea bé com espero, no dupto qu'un home aixís vulgui y la fassi felis.

pro avuy dia á més de sis

més els hi agrada un torero.

PEP LLAUNÉ.

TEATROS

LICEO

¡Salut á la Darelée! És realment una admirable cantant y una artista del hù.

Al igual que dos anys enrera quan per primera vegada's presentá á la escena del Liceo ha debutat ab la *Traviata*, evocant lo recort de la Penco, de la Lagrange, de la Peruzzi, de la Patti, ab las finuras de la seva veu duetil y hermosa y ab la perfecta encarnació del tipo de Violeta. La veritat es que avuy no'n corren gayres de cantants com ella.

En tota l'òpera estigué deliciosa; fou aplaudida sempre, comensant per l'aria del acte primer, seguint pels duos ab lo baritone y ab lo tenor en l'acte segon y acabant ab las escenas del tercer. Lo públich s'identificá ab aquell treball afiligranat y tan corrécte y ben fos que la cantant y l'actriu forman sempre una harmoniosa sintesis de perfecció.

¡Quina llástima que la diva no tingués un tenor digne d'ella! A n'en Gianini tal com canta l'Alfredo, es impossible que Violeta puga estimarlo... ni 'l públich tampoch. Clarament li demostrá ab las sevas demostracions, alguna d'ellas, tal volta una mica massa acentuada. Entre l' desagrado y la desatenció hi ha un limit, que 'ls filarmónichs de las alturas raras vegadas saben respectar.

En cambi, 'l baritone Sr. Puigjener cantá de una manera notable la seva part sent justament aplaudit.

ROMEO

La nova pessa de 'n Joseph Barbany (Pepet del Carril) titulada *Camandulas* sigué molt ben rebuda pel públich?

L'obra, no obstant, resulta una mica massa llarga; pero te escenas xistosas, l'argument está ben desenvolupat, y entreté al espectador, mantenint fins al final l'interés que desperta.

Per demá dissapte s'anuncia l'estreno del drama *Pere Joan*, traducció del celebrat *Juan José* de 'n Dicenta.

No sabem en veritat á que pot respondre la traducció de una obra que per estar escrita en castellá, tothom se troba en lo cas no sols d'enténdrela, sinó també de peladejarla apreciand lo castís sabor del original.

¿Es que s'ha estroncat la font dels estrenos de produccions catalanas?

NOU RETIRO

Com qu'en rigor no fá hivern ó á lo menos hivern riguros, lo *Nou Retiro* ha comensat una serie de funcions ab una companyia lirica de la qual se forman part la tiple Lluís Font y 'l tenor Joan B. Riuhet.

Lo públich, fins ara, no ha respost gens malament á las iniciativas de l'empresa.

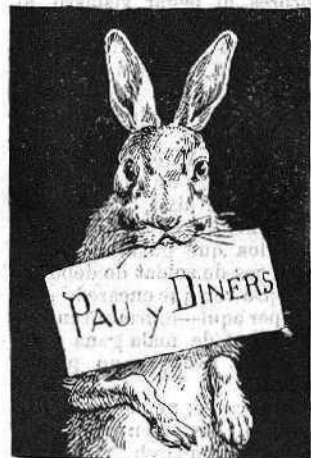
EN LOS DEMÉS TEATROS

Res de nou al *Principal*, ahont, s'han reproduhit las famosas gatadas de 'n Pitarrá *Lo cantador y Lo castell dels tres dragons*. Qualsevol al véurelas exclamará: — ¡Y que lluny som avuy de l'època en que varen ser estrenadas!

Al *Tivolí*, dimars celebrá 'l simpátich Colomer la seva funció de benefici posant en escena algunas obras en sa major part escritas pel mateix beneficiat.

A *Novedats*, *Dos pilletes* á tot pasto. S'acosta á sa 60.^a representació, y cada dia 'l popular melodrama agrada més.

Al *Eldorado* s'está preparant la primera representació de l'obra



(Dibuixos de M. Moliné)

VIGILIA DE REYS



refundida que porta 'l títol de *Fotografias animadas o El arca de Noé*.

Y per últim al *Teatro Granvia* s'ha posat en escena la sarsueleta *Los golfos*, que ha sigut molt ben acullida pel públich que acostuma afavorir aquell teatre.

N. N. N.

UN BON AMICH

Lector: es el meu afany al dirigir-me ara a tu el presentarte un company, un bon amich que tot l'any serà fidel com ningú; un company amable y fi, que no gasta hipocresias; si una cosa t'va di ahir seguretat pots tenir — que t'ho dirà cada dia. No has de fer no més mirarlo tan alxerit y elegant, que per forsa has d'estimar-lo, y es impossible olvidarlo ni una estona, ni un instant; y es tan gran la simpatia que per ell naix al moment que 'l cor tranquil no estaria si molt prompte no sabia lo que pensa y lo que sent; pero com qu'ell no es escàs y te tela per contarte, ves demanant, y veuràs que primer tu t'cansaràs d'escoltar qu'ell de parlar-te. Te parlarà de conquistas, de política, de amor, tragerias, historias tristas, cosetas per tu may vistas, capritxos de bon humor. Te donarà molts consells encaminats a bon fi, y t' dirà qüentos vermells, pero vermells que tots ells tothom els podrà sentir. Si ets serio t'farà plorar, si ets de broma t'farà riure, si independent res hi fa perque ab tots ell sab trobà bona manera de viure, y tant es que 'l tractis mal com que sigas molt prudent que 'l resultat es igual; com qu'es un company formal sempre t' dirà lo que sent.

Penso lector estimat que ab lo que he dit, endavinas el nom del interessat, y si mal jo m'he explicat ó be potser no hi atinas, acóstat que aquí jo estich perdertel a cau d'orella; veuràs quin nom més bonich, aquest amich que jo t' diech es... l' *Almanach de La Esquilla*.

LLUIS C. CALICÓ.

Esquellots

Participem als nostres lectors que en lo próxim número de LA ESQUELLA publicarem una original serie de fotografias que constitueixen un verdader drama passional titulat *Un desafío entre donas*.

Animats quadros vius, plens de realitat y palpitants d'emoció, los directes de *Un desafío entre donas* son al mateix temps que un' obra d'art, una hermosa página de la vida *fi de siglo*, qu'esperem será del agrado del públich.

La suspensió de pagos de la Companyia de Fransa... No s'parla d'altra cosa a Barcelona.

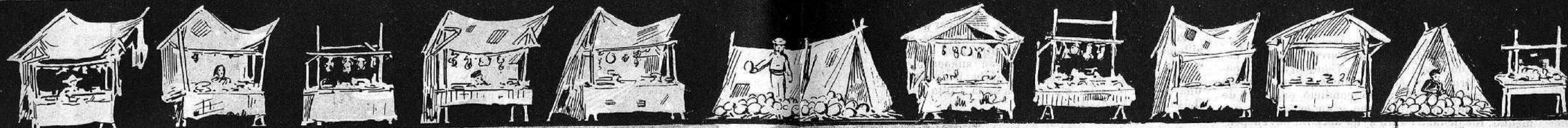
Sobre aquest particular se'n senten de bonas. Recullimne algunes:

—A mi, hi ha una cosa que'm fa mes por que la suspensió de pagos de la Companyia—deya un tenedor de cédulas.

—Se pot saber qué? —varen preguntar-li.

—No hi ha inconvenient. Lo que mes m'espanta es que s'haja

Si las sabatas
parlar podian,
avuy iqué cosas
ens contarian!



Xano xano, deixant di—y sense res ferlos mella,—seguint lo curs de la *estrella*,— los Reys van fent son camí.

(Dibuix de M. Moliné)

encarregat del plet, lo Sr. Tort y Martorell... Si senyors: l' assumpto es *tort*, l' assumpto es *tort* y ningú 'm treu d aquí.

Un regidor feya la següent consideració:

—Ara que l' Ajuntament de Barcelona havia entaulat una demanda contra la Companyia compeltintia á retornar á la ciutat aquells grans terrenos que li varen ser cedits ab la condició expressa de que havia de construhir una gran estació monumental, tot justament ara s' ha declarat en suspensió de pagos!

Y un capellá qu' está farsit de valors de la Companyia, replicava:

—Donchs veji, jo trobo que 'l Sr. Planás al suspendre 'ls pagos ha fet algo mes que una *estació* monumental: ha fet un *via-crucis* complert.

Un meje deya:

—Cada dta 'n vinguessin de acorts com el que va pendre la Companyia de Fransa, declarantse en suspensió de pagos!

—Vol dir?—li preguntavam.

—Si, senyor, si: á lo menos ni 'ls metjes, ni 'ls apotecaris ens ne podém queixar. Aqueixa suspensió de pagos ha tirat mes gent al llit que una passa de dengue.

Un bagulayre qu' escoltava l' anterior diálech, afegí:

—Nosaltres també hem llepat alguna cosa.

—També vostés?

—Y tall! Desde que la Companyia de Fransa s' va acullir als beneficis de la suspensió de pagos, mes de quatre y mes de sis tenedors s' han acullit als beneficis de la suspensió de respirar. Mes clar: s' han estimat mes que 'ls duguessen al cementiri, que no pas anar al hospici en cotxe.

Es fama que quan en Rotschild, va enterarse de que la Companyia de Fransa havia pres l' acort de declarar-se en suspensió de pagos, va fer la mitja rialleta, exclamant:

—Pobra gent!

No se sab empero si aquesta compassiva exclamació anava dirigida al Sr. Planás y demás companys de la clicca, ó be als infelissos tenedors que s' troban sense menjars ho ni béures ho, al mitj de una batassa de juheus, lo qual es mil vegadas pitjor que trobar-se entre 'l martell y l' enclusa.

Un individu del clero, deya:

Los eclesiástichs tenfem una predilecció especial per la Companyia que dirigeix D. Claudi Planás porque 'l consideravam un bon cristiá, un devot á tota proba, un aspirant á la canonisació. ¡Y que n' anavam d' equivocats!... La iglesia de Port-bou, que tan entusiasmats ens tenia, s' ha convertit per nosaltres en una verdadera gabiá paradora.

Y después de una petita pausa, afegía:

—Atentar als nostres interessos es lo mateix que inferir un atac als bens temporals de la Iglesia. Vaja, que 'm perdoni D. Jaume: si tingués sols la décima part de l' energia del difunt bisbe de Palma, á horas d' ara ja hauria descarregat una excomunió major sobre D. Claudi Planás y demás companys de Junta, que 'ls deixaria sechs.

Los periódichs donan compte de que en la estació de Sans van ser detinguts dos passatgers procedents de Tarragona que viatjaven sense billet.

«Els quals—afegeixen los periódichs—sigueren posats á disposició del jutge com autors del delictu d' estafa.»

La veritat es que si van agafarlos, siguié per tontos. Podían haver dit:—Si no hem pres billet, es, senzillament porque al emprendre 'l viatge, hem sapigut que la Companyia s' ha declarat en suspensió de pagos y nosaltres hem volgut imitarla. Per lo tant, una de dos: ó agafar als senyors de la Junta ó 'ns deixan anar á nosaltres.

Casi tots los periódichs barceloníns s' ocupan aquests días del escandalós acort pres per la Junta general extraordinaria de accionistas del F.-C. de Fransa, que á tantas personas afecta y á tants interessos deixa amenassats.

Un sol diari s' absté de tractar del assumpto: un sol diari deixa de fer coro á las censuras y recriminacions de la premsa en general y de la opinió poch menos que unánime.

Aquest diari es *El Diluvi*.

El *Diluvi*, 'l periódich escandalós per excelencia, que tant blasona sempre del seu esperit independent, atacant á tort y á dret tot lo que á n' ell li semblan abusos y transgressions! El *Diluvi* callat com un mort, sense rompre, no una llansa ni una canya tant sols fent veure que fa *algo*, en pró dels desventurats tenedors de paper de aquella companyia!

¿Qué li passa al *Diluvi*?

Perque á mí que no m' hi vingan: «Ese gallo que no canta—algo tiene en la garganta.»

¿Será que la Directiva del F.-C. de Fransa també reparteix *carmellos*?

Vaig assistir dijous de la senmana passada al ensaig general de las sombras, que va efectuarse en lo gran saló de la cervceria dels *Quatre gats*.

¿Volen una impressió breu y franca del efecte que va produhirme l' espectacle?

Allá vá.

Lo discurs preliminar del Sr. Utrillo, una *cause-ríe* aixerida, xistosa, en fi, de molt *bona sombra* — *L' Elefant* de M. Enrich Somm, un quadro graciós y molt apropiat al género.—Las composicions *Montserrat* lletra de 'n Maragall, música de 'n Morera, dibuixos de Utrillo y *Nadala*, lletra de 'n Jordá, música de 'n Gay y dibuixos de 'n Pichot, un parell de neulas. La imaginació menos cultivada ab la sola lectura de una obra seria s' forjará, sens dubte, imatjes y figuras mes grandiosas y sugestivas que las que caben sobre la tela de un petit escenari de sombras, per mes ben retalladas que sigan, y per inspirada que vulga ser la música de que se las acompanyi. L' art serio, fins l' art modernista, sempre resultarà renyit ab un medi d' expressió deficient, petit, habilitós y en últim terme pueril.

En cambi, sols per fer broma y riure sembla que son las sombras. Aixís ho entenien els nostres pares, demostrant en aquest punt un verdader instint. Al sol y únich objecte de riure y fer broma responia l' últim número del programa titulat: «*Quatre gats* y un vestit negre y en Pere Romeu pel mon ó 'l romiatje de un altra ánima», lletra de 'n Fuentes y dibuixos de 'n Ramón Casas, millor que dibuixos caricaturas com ell sol sab ferlas. Aquest últim número, en lloch de música mes ó menos cansonera, tingué per acompanyament las riallas francas y expontáneas de tota la concurrència. A n' al mateix en Pere ab una mica mes se li esqueixa la catracóica de tant riure.

Ab extranyesa he llegit en l' última revista de

LOS REYS

Vaja que aixó de voler *desbatejar* á un home 'm sembla que no fa corresponsal de un periódich tan cristiá com el *Brusi*.

L' any nou ha debutat de una manera molt especial.

Primer día: apenas sortit del ou: «Grans bufadas, núvols tempestuosos, un que altre xátech, bastant fret... en una paraula, un día de gos».

Segón: sol espléndit, temperatura primaveral, molta tranquil·tat en l' atmòsfera... en una paraula, un día d' àngels.

Tercer: tordo de núvols llagrimosos, boyra baixa, humitat filtrant fins al moll dels ossos... en una paraula, un día d' inglesos.

Y aixís mudant cada día.

de genit, comensa l' any:

el diable que s' hi tracti

ab un any tan inconstant.

L' últim número de *La Lealtad* de Sant Feliu, publica una carta de Barcelona parlant incidentalment de D. Miquel de Boera «hijo—dii—de esa villa, que en el siglo XVI desempeñó el alto cargo de Capitán general de la Marina española y salvó la vida al emperador Carlos V en el sitio de Argel, descansando sus restos en el altar mayor de la iglesia parroquial de Santa Ana de esta Capital.»

Aixó no es del tot exacte. Los restos del héroe guixolench, no descansan en l' altar major de Santa Ana. Lo seu sepulcre 's pot veure adossat á la paret, junt al cancell, entrant á má esquerra.

Dich que 's pot veure, pero no sempre, tota vega-



Madrid que publica 'l *Brusi*, ocupantse del estreno de *El regimiento del Lupión* de 'n Pau Parellada (Melitón González):

«El Sr. D. Pablo Parellada que no se llama ni Parellada ni Pablo, es un distinguido jefe de ejército, que tiene mucho ingenio, no poca gracia y bastante espíritu de observación para escribir juguetes muy entretenidos.»

De manera que l' autor de *El regimiento de Lupión* no 's diu Parellada ni Pau? ¿Donchs com se diu?

Perque ab lo nom de Pau Parellada es conegut á Valls ahont va naixer y en qual parroquia va ser batejat. Ab los mateixos nom y apellido va seguir la carrera militar y va entrar al exèrcit; y ab los mateixos nom y apellido li han sigut concedits tots los ascensos.



(Dibuix de R. Miró.)

Aquests son los que avuy día manan y 'ns fan dur la creu pero 'l pitjor de la colla es sens dupte... 'l que no 's veu.

da que la major part dels dies lo sepulcre de D. Miquel de Boera permaneceix tapat sota una gran rima de cadiras de las que 's llogan en aquella parroquial iglesia.

Los héroes podían valer molt en temps de Carlos V.

Pero avuy valen molt mes las cadiras de lloguer.

La próxima Exposició de Turín promet ser molt interessant.

De moment, els artistes pintors hi trobaran un tentador alicien'. Lo Papa Lleó XIII ha ofert 10,000 liras al millor quadro que representi la Sacra Família, y 'l rey Umbert altrás tantas al millor quadro que representi un acte d'heroisme ó d'amor patri sense excloure l'idea religiosa.

¡Encantadora Italia!...

Vels'hi aquí com el Papa y 'l Rey que segons los catòlics intransigents no 's poden veure, se troban reunits á l'Exposició de Turín, empleant idéntichs medis per donar llustre y esplendor á la secció artística.

Ara no mes falta que la Direcció del Certámen se recordi del art culinari, oferint també un premi de 10,000 liras al millor pastel que designi Lleó XIII y 'l rey Humbert, després de saborejarlo.

A París va prenent gran preponderancia lo moviment feminista.

Las donas aspiran á obtenir los mateixos drets que disfruta 'l sexo fort.

Sobre aquest punt no están per rahons. Aixís ho proclaman en *La Fronde*, periódich diari redactat exclusivament per senyoras, que veu actualment la llum pública ab gran acceptació.

Si aquest moviment va cundint, no desconfio de sentir un crit que resumirá las aspiracions supremas del sexo hermós.

Lo crit feminista será aquest:—Abaix los pantalons!

Un cert metje que no ha tingut pas massa sort en las sevas curacions, s'ha fet esperitista.

—No 's concebeix que un home de talent—deya un subjecte—'s passi la vida evocant als morts.

—Ay noy—va respondreli un maliciós—es que ara s'ha empenyat en que 'ls seus difunts li tornin las visitas.

CALENDARIS



—¿Lograrém arreglar prompto
nostros tráfechs y enrenous?
No ho sé: observin que aquest any
casi tot son *vuyts* y nous.

(Dibuix de F. Gomez Soler.)

INAUGURACIÓ DEL ANY



—¿Qué se 'n treu de preocuparse
pensant en lo que farém?
A les penas.... malvasia;
interinament.... bevém.

SOLUCIONS

A L' INSERTAT EN L' ULTIM NUMERO

- 1.^a XARADAS.—*S'ia-ram-sa.*
2.^a ID. 2.^a—*Cos cor-ro.*
3.^a ENDAVINALLA.—*Los peus.*
4.^a ROMBO.
- M
R A L
R E G L A
M A G R A N A
L L A N A
A N A
A
- 5.^a AUCBLET NUMÉRIQUE.—*Leandro*
6.^a TRENCA-CLOSCAS.—*El lucero del Alba*
7.^a GREGOLÍFICH.—*No hi ha Don sense dins.*



XARADAS

I

Al enginyós versayre amich y company d' «Apats y Lletres»
J. STARAMSA

La teva carta he llegit
qu' ab molta sombra 'm dedicas
per me-quart-set-ció d' aquest

periódich que tant estimas.
Segons t' explicas amich
en ella, veig que voldrias
que jo 't dongués un consell
per contestá á un modernista,
que 't va *quart* que fé xaradas
era cosa molt antiga,
y que no do-cinch pas plata
tercera ni calderilla.
(Ey! no vull dir *literaria*
del nostre amich Bonsavia).
Doncas bé: me plau amich
lo dirte que son uns ximpls
tots aquells *nyébils* que 's creuen
que dona pa 'l modernisme;
y ensenyan los dits dels peus,
y pels colzes la camisa,
y van curts de pantalons,
com també molts d' ells d' ermilla.
(Excepte 'n Pere Romeu
que va molt llarch... de levita.)
Per lo tant, amich, no trobo
qu' aixó fassi modernista,
pro sí molt *tres quart-cinch-sesta*
que deuben tots compadirsen.
Un *quart-set* vaig volgué anar
á veure com se *quart-quinta*,
á n' allá á n' «Els IV gats»
lloch *hu-dos* pels modernistas:
vaig *en-dos-sis*, y m' assento,
pico de peus una mica;
(puig no vaig ferho ab las mans
per ser costum massa antiga,)
vé'l mosso, y li faig portar
un *quart-set-sis* desseguida
per no estarm' sens pendre rés
y observá 'ls costums de dintre.
Cap cosa total vaig veure:
sols me va llamá una mica
l' atenció, perque alguns *quarta*
quinta-van ab golosia;

AL ÚLTIM!



Lo que li han portat els Reys.

LA NIT DE CAP D' ANY AL POBLE



(Dibuix de V. Buil.)

—¡Vóltala, noya, y aprofitémnos, que aixó es l'única cosa qu' encare 'l govern no ha arrendat!

tant que fins vaig creurem que
algún plat se cruspíren.
Mes coses te *quart-sis-set*
d'aquests que al cap tenen ... figas,
(y no 't dich qu' hi tenen sebas
per ser també cosa antiga)
pro més val deixarho corre.
Ara sols me resta dirte,
que fas-is forsas xaradas
per venjarte d' aquell ximble,
y li darás una proba
qu' en lo antich viu la energia.
¡Apa donchs, amunt y crits!
fes xaradas nit y dia,
que jo sé que al cap de l' any
t' hi guanyarás... simpatías.

ANTÓN DEL SINGLOT.

II

Per la *tres-dos* de Verdú
—Total—va dirme un payet—
pren aquest burret, que 't juro
que *prima-segona-tres*.

TAP DE SURO VILAFRANQUÍ.

ANAGRAMA

De mala *tot s'* ha tornat
desde qu' es *total* en Quim,
y com que en res mira prim
de *total* va carregat.

PERINYO GTIRACH.

TRENCA-CLOSCAS

A VICENTA SOLÀ LABRA

LOGOGRIFO NUMÉRICH

1 2 3 4 5 6 7 — Poble catalá.
5 4 3 6 6 7 — Part de la persona.
1 2 3 4 7 — Poble catalá.
7 6 6 5 —
1 2 5 — Nom d' home.
4 3 — Nota musical.
6 — Consonant.

GEROGLIFICH ILUSTRAT



Formar ab aquestas lletres lo títol de una publicació
molt interessant.

L' HOME DELS NASSOS.

Antoni Lopez, editor, Rambla del Mitj, 20

A. López Robert, impresor, Asalto, 63.—Barcelona.

ANTONI LOPEZ, Editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona, Correu: Apartat número 2.



COLECCIÓN DIAMANTE (EDICIÓN LÓPEZ)

OBRAS DE LOS MAS NOTABLES ESCRITORES NACIONALES Y EXTRANJEROS

Publicadas hasta el día

- | | |
|--|---|
| 1.— <i>R. de Campoamor</i> .—Doloras.—1. ^a serie. | 29.— <i>Emilia Pardo Bazán</i> .—Arco iris. |
| 2.—id.—Doloras.—2. ^a serie | 30.— <i>E. Rodríguez Solís</i> .—La mujer, el hombre y el amor. |
| 3.—id.—Humoradas y cantares. | 31.— <i>M. Matos (Corzuelo)</i> .—¡Aleluyas finas! |
| 4.—id.—Los Pequeños Poemas. 1. ^a serie. | 32.— <i>E. Pardo Bazán</i> .—Por la España pintoresca. |
| 5.—id.—id.—id.—2. ^a serie. | 33.— <i>Antonio Flores</i> .—Doce españoles de brocha gorda. |
| 6.—id.—id.—id.—3. ^a serie. | 34.— <i>José Estremera</i> .—Fábulas. |
| 7.—id.—Colón, poema. | 35.— <i>Emilia Pardo Bazán</i> .—Novelas cortas. |
| 8.—id.—El Drama Universal, poema, t. I. | 36.— <i>Emilio Fernández Vaamonde</i> .—Cuentos amorosos. |
| 9.—id.—id.—id.—t. II. | 37.— <i>Emilia Pardo Bazán</i> .—Hombres y mujeres de antaño |
| 10.—id.—El Licenciado Torralba | 38.— <i>Javier de Burgos</i> .—Colección de cuentos. |
| 11.—id.—Poesías y Fábulas. 1. ^a serie. | 39.— <i>E. Pardo Bazán</i> .—Vida contemporánea. |
| 12.—id.—id.—id.—2. ^a serie. | 40.— <i>Jacinto Labaila</i> .—Novelas intimas. |
| 13.— <i>E. Pérez Escrich</i> .—Fortuna. | 41.— <i>Francisca Sarasate de Mena</i> .—Cuentos Vascongados. |
| 14.— <i>A. Lasso de la Vega</i> .—Rayos de luz. | 42.— <i>F. Pi y Margall</i> .—Diálogos y artículos. |
| 15.— <i>F. Urrecha</i> .—Siguiendo al muerto. | 43.— <i>Carlos Bernard</i> .—Caza de los amantes. |
| 16.— <i>A. Pérez Nieva</i> .—Los Humildes. | 44.— <i>Eugenio Sué</i> .—La condesa Lagarde. |
| 17.— <i>Salvador Rueda</i> .—El gusano de luz. | 45.— <i>Rafael Altamira</i> .—Novelitas y cuentos. |
| 18.— <i>Sinesio Delgado</i> .—Lluvia menuda. | 46.— <i>J. López Valdemor</i> .—La niña Araceli. |
| 19.— <i>Carlos Frontaura</i> .—Gente de Madrid. | 47.— <i>Rodrigo Soriano</i> .—Por esos mundos. |
| 20.— <i>Miguel Melgosa</i> .—Un viaje á los infiernos. | 48.— <i>Luis Taboada</i> .—Perfiles cómicos. |
| 21.— <i>A. Sánchez Pérez</i> .—Botones de muestra. | 49.— <i>Benito Pérez Galdós</i> .—La casa de Shakespeare. |
| 22.— <i>José María Matheu</i> .—¡Rataplan! cuentos. | 50.— <i>J. Ortega Munilla</i> .—Fina. |
| 23.— <i>Teodoro Guerrero</i> .—Gritos del alma. | 51.— <i>F. Salazar y Quintana</i> .—Algo de todo. |
| 24.— <i>Tomás Luceño</i> .—Romances y otros excesos. | 52.— <i>Mariano de Cavia</i> .—Cuentos en guerrilla. |
| 25.— <i>L. Ruiz Contreras</i> .—Palabras y plumas. | 53.— <i>Felipe Pérez y González</i> .—Peccata minuta. |
| 26.— <i>Ricardo Sepúlveda</i> .—Sol y sombra, prosa y verso. | 54.— <i>Francisco Alcántara</i> .—Córdoba. |
| 27.— <i>José López Silva</i> .—Migajas. | |
| 28.— <i>F. Pi y Margall</i> .—Trabajos sueltos. | |

BARCELONA Á LA VISTA

expléndido album de fotografías de la capital y sus alrededores encuadernado con artísticas tapas en oro y negro

Precio de la obra completa 8 pesetas.

Tapas ab planxas dauradas pera encuadernar l' any 1897

DE

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

Tapas y encuadernació Ptas. 2'50.—Tapas solas Ptas. 1'50.

Colecció completa y encuadernada
de LA ESQUELLA DE LA TORRATXA
Any 1897.
Preu 10 pesetas.

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remeten l' import en llibransas del Giro Mútuo, ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responem d' extravíos, no remetent además i ral pel certificat. Als corresponents de la casa, se 'ls otorgan rebexas.

LO NOSTRE DESITJ



(Dibuix de J. Blanco Cort.)

¡Salut y bon any!